

3. december 2010

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Inspektion af Arresthuset i Sønderborg den 23. oktober 2009

ENDELIG

J.nr. 2009-2924-628/PH

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning.....	3
2.	Beskæftigelse.....	4
2.1.	Arbejde.....	5
2.1.1.	Den generelle situation i kriminalforsorgen.....	5
2.1.2.	Beskæftigelsessituationen i Syd- og Sønderjylland.....	6
2.1.3.	Beskæftigelsessituationen i Arresthuset i Sønderborg.....	9
2.1.4.	Kompensation for manglende arbejde mv.	10
2.1.5.	Arbejdsfællesskab i cellerne.....	12
2.1.6.	Værkstedsfaciliteter i Arresthuset i Sønderborg.....	12
2.2.	Undervisning.....	13
2.2.1.	Generelt.....	13
2.2.2.	Undervisning i Arresthuset i Sønderborg.....	15
2.3.	Behandling.....	16
2.4.	Fritid.....	16
3.	Andre forhold.....	17
3.1.	Bygningsmæssige forhold.....	17
3.1.1.	Ændringer siden sidst.....	18
3.1.2.	Den generelle vedligeholdelsesstand.....	18
3.2.	Telefonering.....	19
3.2.1.	Reglerne om telefonering.....	19
3.2.2.	Telefonordningen i Arresthuset i Sønderborg.....	21
3.3.	Talsmandsordning.....	23
3.4.	Besøg.....	24
3.5.	Forplejning.....	25
3.6.	Rygning.....	27
3.7.	Vask af indsattes private tøj.....	28
4.	Samtaler med indsatte.....	29
5.	Rapportgennemgang.....	29
5.1.	Lidt om sagerne.....	31
5.2.	Retsgrundlaget.....	32
5.3.	Betingelser.....	33
5.4.	Sagsbehandlingsregler.....	34
5.5.	Begrundelse og notatpligt.....	35
5.6.	Forhørsvidner.....	37
5.7.	Politianmeldelse.....	37

5.8.	Kompetence	38
5.9.	Protokollen	40
	Opfølgning	40
	Underretning	41

1. Indledning

Som led i Folketingets Ombudsmands almindelige inspektionsvirksomhed (jf. § 18 i lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) foretog jeg den 7. marts 2002 inspektion af Arresthuset i Sønderborg. Den 23. december 2002 afgav jeg en (endelig) rapport om denne inspektion, og inspektionen blev fulgt op i opfølgingsrapporter af 22. april 2003, 12. september 2003 og 16. februar 2004. Inspektionen blev endeligt afsluttet i brev af 29. juni 2004 til direktoratet med kopi til arresthuset.

Den 23. oktober 2009 foretog jeg og to af embedets øvrige medarbejdere en fornyet inspektion af Arresthuset i Sønderborg. Samme dag inspicerede jeg arresthusene i Tønder, Åbenrå og Haderslev. Dagen før inspicerede jeg Arresthuset i Kolding.

Inspektionen denne gang af Arresthuset i Sønderborg (og de andre arresthuse samme dag) strakte sig kun over et par timer og foregik på en anden måde end sidste inspektion af arresthuset. Inspektionen bestod i en samtale med talsmanden om generelle forhold og med ledelsen (overvagtimesteren og vicearrestinspektøren). De indsatte havde fået mulighed for en samtale, men ingen ud over talsmanden havde ønsket en sådan samtale. Jeg besigtigede ingen lokaliteter i arresthuset da samtalerne ikke gav anledning til det. Jeg så kun skolestuen som min samtale med talsmanden fandt sted i.

De forhold som talsmanden bragte frem under min samtale med ham, forelagde jeg efterfølgende for ledelsen. Talsmanden fik efter inspektionen et brev af 9. november 2009 som opfølgning på min samtale med ham.

Vedrørende det ene forhold (forplejning) bad jeg om at blive underrettet om arrestforvarerens henvendelse til direktoratet og direktoratets svar herpå, jf. nærmere nedenfor under pkt. 3.5. Jeg modtog herefter et brev af 5. januar 2010 fra direktoratet.

Et andet forhold (rygestopkurser) sendte jeg videre til direktoratet og bad direktoratet om at underrette mig om direktoratets svar til talsmanden. Jeg modtog herefter et brev af 12. januar 2010 fra direktoratet med gengivelse af direktoratets svar til talsmanden. Jeg henviser til pkt. 3.6.

Foruden de spørgsmål som talsmanden bragte frem, havde jeg ved inspektionen af Arresthuset i Sønderborg (og de øvrige arresthuse) fokus på beskæftigelsessituationen.

Selv om det på forhånd var bestemt at inspektionen kun ville omfatte de bygningsmæssige forhold hvis samtalerne gav anledning til det, bad jeg i forbindelse med varslingen af inspektionen arresthuset om at sende mig et kort eller en skitse over bygningerne med angivelse af hvad de anvendes til. Desuden bad jeg arresthuset om at oplyse om eventuelle ændringer i de bygningsmæssige og andre forhold siden inspektionen i 2002 og/eller eventuelle (igangværende) projekter eller planer herom.

Jeg bad endvidere arresthuset om at oplyse hvordan vedligeholdelsesstandarder, herunder inventarets stand, var. Jeg bad også om at få tilsendt eventuelt nyt informationsmateriale siden min inspektion i 2002.

Med brev af 1. september 2009 modtog jeg materiale fra arresthuset, herunder arresthusets husorden der er dateret samme dag. Det er umiddelbart inden dateringen i husordenen nævnt at den (tidligere) er revideret den 27. januar 2009.

Under inspektionen afleverede jeg en skriftlig anmodning om udlevering af de seneste 10 sager forud for varslingen den 17. august 2009 hvori arresthuset havde truffet afgørelse om disciplinærstraf, dog ikke sager fra før 17. august 2008. Med brev af 30. oktober 2009 sendte arresthuset disse sager til mig. Sagerne gennemgås nedenfor under pkt. 5.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Sønderborg, arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn og Direktoratet for Kriminalforsorgen for at myndighederne kunne få lejlighed til at komme med eventuelle yderligere bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Jeg har modtaget sådanne bemærkninger i brev af 15. november 2010 fra direktoratet. Vicearrestinspektøren har i brev af 12. november 2010 meddelt at hun ikke har bemærkninger til de faktiske forhold. Direktoratets bemærkninger er indarbejdet i denne rapport.

2. Beskæftigelse

De indsatte i arresthusene har ikke beskæftigelsespligt, men de skal tilbydes beskæftigelse. Det gælder både afsonere og varetægtsarrestanter, jf. § 1, stk. 2, og § 2, stk. 1, i beskæftigelsesbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 372 af 17. maj 2001).

I de resultatkontrakter som direktoratet indgår med kriminalforsorgens institutioner, er der fastsat krav om en vis beskæftigelse. Ifølge direktoratets resultatkontrakt med Arresthuset i Sønderborg for 2009 skal arresthuset (ligesom de øvrige arresthuse) ved arbejde, undervisning og behandling sikre en beskæftigelsesgrad på minimum 60 pct. af budgetbelægningen.

2.1. Arbejde

2.1.1. Den generelle situation i kriminalforsorgen

Kriminalforsorgen har gennem de seneste år oplevet stigende vanskeligheder med at skaffe arbejde til de indsatte i arresthusene. Den daværende justitsminister har i et svar af 28. september 2009 på et spørgsmål nr. 1197 fra Folketingets Retsudvalg oplyst at det er kriminalforsorgens indtryk at det kan hænge sammen med at danske firmaer hyppigere end tidligere lader den type arbejde som ellers udføres i arresthusene, udføre i udlandet.

Finanskrisen har også medført at nogle firmaer der tidligere har leveret arbejde til arresthusene, er lukket eller har trukket arbejde hjem for at undgå afskedigelser.

Det fremgår endvidere af det nævnte svar til Retsudvalget at kriminalforsorgen i konsekvens af vanskelighederne med at skaffe beskæftigelse har tilført arresthusene flere ressourcer til opsøgende arbejde og har iværksat målrettede markedsføringskampagner for at tilvejebringe andre former for arbejde.

For at tilpasse beskæftigelsen til de foreliggende arbejdsopgaver benytter kriminalforsorgen desuden en række initiativer, f.eks. arbejdsdeling, øget fokus på rengøring og bygningsvedligeholdelse, lidt flere indsatte til undervisning og diverse projektarbejder, som f.eks. udsmykning og idræt.

I forlængelse af inspektionerne den 22. og 23. oktober 2009 af arresthuse i Syd- og Sønderjylland og min forudgående seneste inspektion af Arresthuset i Odense rejste jeg den 20. november 2009 en særskilt sag af egen drift om beskæftigelsen i arresthusene. I sagen rejste jeg bl.a. spørgsmålet om kompensation for manglende fællesskab ved at tillade arbejdsfællesskab og fællesskab i cellen i arbejdstiden. Jeg stillede også spørgsmål til det såkaldte kalkulationssystem der betyder at der anvendes en helt anden timepris ved tilbud der gives på arbejde, end den timeløn som de indsatte afregnes med. Kalkulationssystemet har også betydning for arten af det arbejde der kan skaffes til arresthusene.

Jeg har i denne sag modtaget en udtalelse af 26. april 2010 fra direktoratet der vedlagde udtalelser som direktoratet havde indhentet fra de tre arrestinspektører. Jeg har endnu ikke taget stilling til hvad det giver mig anledning til.

I udtalelsen af 26. april 2010 har direktoratet også oplyst at der nu så småt er tegn på at beskæftigelsen i kriminalforsorgen er ved at blive bedre.

Jeg er desuden bekendt med de spørgsmål om beskæftigelse som Retsudvalget den 26. august 2010 har stillet justitsministeren (spørgsmål nr. 1443-1446), og de svar som ministeren har givet henholdsvis den 14. og 24. september 2010. Svaret på spørgsmål 1443 oplyser også nærmere om kalkulationssystemet.

Videre er jeg bekendt med at kriminalforsorgens arresthuse sammen har etableret en hjemmeside (arresthuset.dk) der skal hjælpe med at synliggøre de mange muligheder som arresthusene tilbyder.

2.1.2. Beskæftigelsessituationen i Syd- og Sønderjylland

Af resultatkontrakterne mellem de enkelte arrestforvarere, arrestinspektører og Direktoratet for Kriminalforsorgen fremgår det bl.a. at bevillingen til produktionsvirksomheden er givet under forudsætning af at arresthuset løbende følger udviklingen på dette område. Arresthuset skal desuden i samarbejde med regionsværkmesteren udarbejde prognoser for produktionsvirksomheden 2 gange om året.

Under det indledende møde i Arresthuset i Tønder, som den ene af de to regionsværkmestre som nævnt deltog i, fik jeg udleveret et notat som han havde udarbejdet om beskæftigelsen ved produktion i de arresthuse der hører under Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn. Der er tale om et dynamisk dokument der hele tiden tilpasses den aktuelle situation i produktionen. Det notat som jeg fik udleveret, var opdateret senest den 22. oktober 2009 (dvs. dagen før inspektionen) med baggrund i "prognose 2". Jeg har efterfølgende i den nævnte egen drift sag om beskæftigelsen i arresthusene modtaget et opdateret notat af 25. november 2010.

Det fremgår bl.a. af disse notater at arresthusene under Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn er inddelt i 3 kategorier: arresthuse med værk mestre (arresthusene i Odense, Vejle, Kolding og Esbjerg), arresthuse med heldags overvagt mester (arresthusene i Sønderborg, Haderslev og Assens) og arresthuse uden værk mester/overvagt mester i heldag (arresthusene i Tønder, Åbenrå og Svendborg).

Det fremgår endvidere at beskæftigelsesgraden ved produktion i arresthusene i den første kategori var mellem 53,5 pct. og 64,5 pct. ved den nævnte 2. prognose i 2009. For arresthusene i den anden kategori var beskæftigelsesgraden mellem 43,5 pct. og 54,9 pct. og for arresthusene i den sidste kategori mellem 0 pct. og 11,9 pct. Beskæftigelsen er således (som regionsværkmesteren også udtrykkeligt nævnte under samtalen) bedst dér hvor der er værk mestre. Beliggenheden (oplandet) har dog også betydning for beskæftigelsen.

Det opdaterede notat af 25. november 2010 indeholder ikke tal for beskæftigelsesgraden ved produktion på det tidspunkt, men sammen med dette notat har jeg modtaget et skema med timeregistrering hvoraf også fremgår beskæftigelsesgraden for de enkelte arresthuse i regionen og for regionen samlet set. Beskæftigelsesgraden omfatter samtlige aktiviteter, herunder undervisning mv., og for perioden 1. januar til 31. august 2010 (prognose 2) var beskæftigelsesgraden for hele regionen 64,8 pct.

I notaterne er der en generel beskrivelse af beskæftigelsessituationen inden for de 3 kategorier og angivet mulige måder at forbedre beskæftigelsen på. Om beskæftigelsen i den anden kategori som Arresthuset i Sønderborg hører under, er anført følgende i notatet af 22. oktober 2009:

"I arresthusene med overvagtimester i heldag, eller halvdags værk mestre, opnår man en højere beskæftigelsesgrad, end den der gælder for huse der ingen ansatte har til varetagelse af beskæftigelse.

Fælles for denne type hus er, at der er stor motivation for at holde beskæftigelsen i gang.

Kreativiteten er stor i forhold til f.eks. salg af produkter, og der er god kundekontakt.

Det kan knibe lidt i forhold til egentligt opsøgende arbejde, men det skyldes formentlig ledelsens øvrige arbejdsopgaver.

...

Mulige forbedringer i denne kategori af arresthus:

- Støtte ved ønske om forbedringer til produktionen
- Forbedre lager/produktionsfaciliteter (...)
- Større fokus på salg

- Opgradering af halvdags- til heldags værkmaster i Haderslev Arrest”.

Der er desuden et afsnit om væsentlige muligheder for forbedringer generelt der bl.a. nævner muligheden for at dele viden om kunder og opgaver på tværs af områdets arresthuse og øvrige institutioner. Endvidere er nævnt bedre lagerfaciliteter, tilkørselsforhold og produktionslokaler i nogle arresthuse. Arresthuset i Sønderborg er ikke nævnt.

I notatet af 25. november 2010 er yderligere nævnt muligheden for at tilbyde de indsatte ”anden godkendt aktivitet”, og hvad det vil kunne omfatte. Der er også oplysninger om de ændringer der er sket siden sidst, herunder indførelsen af KØLS (kriminalforsorgens økonomi- og lønsystem) i arresthusene som det nævnte skema med time-registrering bygger på.

Under inspektionen af Arresthuset i Tønder oplyste regionsværkmesteren bl.a. at de 10 arresthuse under Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn samarbejder indbyrdes om beskæftigelsen. Der samarbejdes også på tværs af regionerne. Hvis en region ikke selv kan udføre en opgave, f.eks. på grund af manglende lagerplads, tilbydes arbejdet til de andre regioner.

Videre blev det oplyst at arresthusene satser og håber på at få mere undervisning.

Den seneste markedsføringskampagne som kriminalforsorgen havde iværksat forud for det under pkt. 2.1.1 nævnte svar af 28. september 2009 til Retsudvalget, havde ifølge svaret netop fokus på beskæftigelsen i arresthusene i det syd- og sønderjyske område. Det er desuden nævnt at de (dengang foreløbige) meldinger havde vist at nye kunder havde henvendt sig med arbejdsopgaver. Også under inspektionen af Arresthuset i Tønder blev det oplyst at annoncering havde været med til at skaffe arbejde til arresthusene i Syd- og Sønderjylland.

Under inspektionen af Arresthuset i Tønder blev spørgsmålet om kalkulationssystemets betydning for produktionen og ordretilgangen også drøftet. Regionsværkmesteren oplyste i den forbindelse bl.a. at han var i færd med at lave kalkulationer, og at der ved kalkulationer tages udgangspunkt i hvor lang tid det tager at lave det pågældende arbejde.

Regionsværkmesteren oplyste også at han ofte kommer med et skud fra hoften når et firma ringer om en opgave. Han har supplerende over for arrestinspektøren oplyst at han ofte er nødt til at indgå i en nærmere dialog med den virksomhed der retter hen-

vendelse. Disse drøftelser foregår som regel telefonisk hvorefter regionsværkmesteren og virksomheden bliver enige om prisen.

Som nævnt ovenfor stillede jeg efterfølgende (i brev af 20. november 2009) spørgsmål til direktoratet om kalkulationssystemet i den sag som jeg som nævnt ovenfor af egen drift har rejst om beskæftigelsen i arresthusene.

Jeg har noteret mig de tiltag der er iværksat for at få arbejde til arresthusene i det syd- og sønderjyske område, herunder gennem annoncering.

Jeg har endvidere noteret mig de overvejelser der fremgår af det opdaterede notat af 25. november 2010 om at etablere anden godkendt aktivitet. I sagen om inspektionen af Arresthuset i Tønder har jeg bedt arrestinspektøren om at oplyse hvad der videre sker vedrørende dette forhold.

2.1.3. Beskæftigelsessituationen i Arresthuset i Sønderborg

Den ovenfor nævnte "prognose 2" for 2009 – der var udarbejdet dagen før inspektionen – viste at beskæftigelsen i Arresthuset i Sønderborg på det tidspunkt var 43,5 pct. og dermed den laveste blandt de 3 arresthuse i den kategori som Arresthuset i Sønderborg hører under.

På tidspunktet for inspektionen gik beskæftigelsen (således) godt i arresthuset. Det blev oplyst at annoncer i Jyske Vestkysten havde skaffet ordrer til mellem 150.000 og 200.000 kr.

På inspektionstidspunktet var der beskæftiget 6 indsatte på det ene værksted og 3 på det andet. Normalt er der henholdsvis 4 og 2 på de nævnte værksteder.

Det blev under inspektionen oplyst at arresthuset fordeler det arbejde der er, mellem de indsatte når der ikke er nok arbejde til alle indsatte. De indsatte der ikke kan få tilbud om beskæftigelse, får dagsdusør.

Det blev desuden oplyst at de indsatte også har været beskæftiget med at lave billeder som et projekt. Som det også fremgår af rapporten om min inspektion af Arresthuset i Åbenrå var nogle af billederne hængt op på gangarealerne i dette arresthus. Det blev oplyst at billederne også sælges til private.

Ved inspektionen i 2002 havde Arresthuset i Sønderborg problemer med at skaffe tilstrækkeligt arbejde til at opfylde de indsatte behov for beskæftigelse, jf. rapporten fra dengang.

Ifølge det ovenfor nævnte timeregistreringsskema var den samlede beskæftigelsesgrad i Arresthuset i Sønderborg 79,5 pct. for perioden 1. januar 2010 til 31. august 2010.

Som nævnt under pkt. 2.1.2 har jeg noteret mig de tiltag der er iværksat for at få arbejde til arresthusene i Syd- og Sønderjylland, herunder gennem annoncering, som også har skaffet beskæftigelse til Arresthuset i Sønderborg.

Jeg har noteret mig det der fremgår om beskæftigelsen af det nævnte timeregistreringsskema, men jeg beder (alligevel) arresthuset om at oplyse nærmere om hvordan beskæftigelsessituationen i arresthuset har udviklet sig siden inspektionen den 23. oktober 2009, herunder med hensyn til celloarbejde. Det bemærkes at jeg er bekendt med den nyhed der blev lagt på hjemmesiden arresthuset.dk den 28. juni 2010 om nyt arbejde til bl.a. Arresthuset i Sønderborg.

Jeg har noteret mig at arresthuset fordeler det arbejde der er, når der ikke er nok arbejde til alle de indsatte. Jeg går ud fra at arresthuset også benytter sig af de andre initiativer der er nævnt i justitsministerens svar af 28. september 2009 til Retsudvalget, jf. omtalen af det ovenfor, når der ikke er tilstrækkelig beskæftigelse.

Jeg går således ud fra at arresthuset i denne situation overvejer om de indsatte kan tilbydes opgaver med f.eks. yderligere rengøring i arresthuset eller eventuelle mindre vedligeholdelsesopgaver mv. Jeg beder arresthuset om at oplyse hvilke initiativer der har været iværksat i arresthuset.

2.1.4. Kompensation for manglende arbejde mv.

De indsatte som arresthuset ikke kan tilbyde beskæftigelse, er henvist til at opholde sig en stor del af tiden i deres celler. Dette rejser derfor spørgsmålet om kompensation for manglende arbejde og fællesskab i arbejdstiden.

Ved inspektionen i 2002 rejste jeg også spørgsmålet om kompensation for manglende beskæftigelse. Jeg henstillede til arresthuset (og direktoratet) at overveje hvilke muligheder der var for at kompensere og henviste som eksempel til muligheden for øget fællesskab og udvidelse af tidspunkterne for benyttelse af fritidsfaciliteterne.

Arresthuset oplyste efterfølgende at alle indsatte nu var i beskæftigelse. Jeg noterede mig dette og tilkendegav at jeg gik ud fra at arresthuset på ny ville overveje mulighederne for kompensation hvis der igen kom problemer med at beskæftige de indsatte.

Spørgsmålet om kompensation indgår også i det ovenfor omtalte svar af 28. september 2009 på spørgsmål nr. 1197 fra Folketingets Retsudvalg. Det er heri oplyst at de indsatte der ikke kan tilbydes beskæftigelse, kompenseres bl.a. med mulighed for udvidede fritidsaktiviteter. I et senere svar af 18. maj 2010 på spørgsmål nr. 960 fra Retsudvalget har justitsministeren nævnt at arresthusene i tilfælde af mangel på beskæftigelse i produktionen har benyttet sig af muligheden for at etablere anden godkendt aktivitet. Det er nævnt at det kan dække over mange forskellige aktiviteter, heriblandt kunstprojekter, diverse fritidsaktiviteter, sport og lignende.

Jeg har noteret mig at de indsatte har været beskæftiget med at lave billeder som et projekt, jf. pkt. 2.1.3. Jeg beder arresthuset om at oplyse om arresthuset har foretaget kompensation på andre måder når der har manglet arbejdsopgaver, og i givet fald hvordan der er kompenseret.

Hvis der igen er opstået eller senere opstår problemer med at skaffe nok arbejde, går jeg fortsat ud fra at arresthuset vil overveje spørgsmålet om kompensation.

Med hensyn til kompensation i form af cellefællesskab i arbejdstiden fremgår det af direktoratets brev af 26. april 2010 i den sag som jeg af egen drift har rejst om beskæftigelsen i arresthusene, at arrestinspektøren af ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn ikke anser det for forsvarligt generelt at etablere fællesskab i arbejdstiden. Hvis 2 indsatte konkret fremsætter ønske om cellefællesskab (også) i arbejdstiden, vil ønsket blive imødekommet hvis ordens- og sikkerhedsmæssige forhold ikke taler imod det. Direktoratet har ikke haft bemærkninger hertil, men har tilkendegivet at de indsatte bør orienteres om muligheden for at søge om cellefællesskab, enten i arresthusets fællesskabsregler eller husorden.

Jeg går på denne baggrund ud fra at Arresthuset i Sønderborg vil orientere de indsatte om muligheden for at søge om fællesskab i arbejdstiden når de indsatte ikke kan tilbydes beskæftigelse.

2.1.5. Arbejdsfællesskab i cellerne

Ved inspektionen i 2002 blev det oplyst at de indsatte som udgangspunkt ikke kan arbejde sammen i cellerne, men at der dog gives tilladelse til det efter en konkret vurdering.

Under inspektionen denne gang spurgte jeg igen til muligheden for at de indsatte kan arbejde sammen 2 og 2 i cellerne. Overvagtmasteren oplyste at de indsatte (i praksis) ikke arbejder sammen i cellerne.

Af direktoratets brev af 26. april 2010 – i den sag som jeg af egen drift har rejst over for direktoratet – fremgår det at arrestinspektøren har udtalt at de indsatte vil kunne arbejde sammen på cellerne hvis det er praktisk muligt, og ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn ikke taler imod et sådant fællesskab. Direktoratet har tilkendegivet at de indsatte bør orienteres om muligheden for arbejdsfællesskab i cellen, enten i arresthusets fællesskabsregler eller husorden.

Jeg går således ud fra at arresthuset fortsat – i det omfang det er foreneligt med ordens- og sikkerhedsmæssige forhold – vil give de indsatte mulighed for arbejdsfællesskab i cellerne (når der er cellearbejde til de indsatte). Jeg henviser i den forbindelse også til pkt. 20 i vejledning nr. 12 af 29. februar 2008 om indsattes adgang til fællesskab mv. med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner (fællesskabsvejledningen). Det fremgår heraf at det – hvis det ikke er muligt at beskæftige alle indsatte i fælles arbejdsrum – bør overvejes om der er mulighed for at indsatte kan arbejde 2 sammen i en celle hvis der er indsatte der ønsker det.

Arresthuset skal i disse overvejelser være opmærksom på pladsmæssige forhold, hygiejniske forhold og hensyn til brandsikkerheden. Arresthuset skal endvidere være opmærksom på risikoen for at den ene indsatte presses til at arbejde for den anden.

På baggrund af direktoratets tilkendegivelse går jeg desuden ud fra at arresthuset vil orientere de indsatte om muligheden for at søge om arbejdsfællesskab i cellen.

2.1.6. Værkstedsfaciliteter i Arresthuset i Sønderborg

Arresthuset i Sønderborg har værksteder i kælderens. Siden sidste inspektion er der etableret et nyt værksted i forbindelse med indergården.

Under inspektionen i 2002 blev det oplyst at der kan arbejde i alt 6 indsatte i de dengang i alt 3 værksteder.

Som nævnt ovenfor blev det under inspektionen denne gang oplyst at der normalt arbejder 4 indsatte i det ene værksted og 2 i det andet.

Så vidt jeg forstår, har arresthuset nu i alt 2 værksteder hvoraf det ene er det nye værksted, men det har ikke ført til at flere indsatte normalt er beskæftiget i værkstederne.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om det er korrekt forstået, og om det er i det nye eller det gamle værksted at der kan være 4 indsatte beskæftiget.

2.2. Undervisning

2.2.1. Generelt

Der er (bl.a. på grund af mangel på ordrer til arbejdsdriften) i dag generelt større fokus på undervisning og uddannelse af de indsatte, jf. også bladet Kriminalforsorgen nr. 4, 2010, der har undervisning som tema, og kriminalforsorgens årsrapport for 2009. Den 21. og 22. juni 2010 afholdt kriminalforsorgen desuden en konference om uddannelse.

Det fremgår bl.a. heraf at direktoratet sammen med arrestinspektørerne har kortlagt undervisningen i arresthusene i hele landet. Undersøgelsen har afklaret hvordan undervisningen foregår, hvordan de fysiske forhold er, og hvordan underviserne bliver brugt. Resultatet af undersøgelsen skal anvendes til at genoverveje undervisningen i arresthusene og give kriminalforsorgen et bedre bud på om der er mulighed for at lave en samlet koordineret indsats i forhold til at løfte undervisningen i arresthusene. Direktoratets nye undervisningsenhed skal sikre at der sker en udvikling på området.

Det er desuden nævnt at der ikke er udsigt til at antallet af undervisere kan forøges i perioden for denne flerårsaftale, og at hovedopgaven derfor er at se hvordan det kan gøres bedre inden for de eksisterende rammer.

Undersøgelsen er også blevet brugt til at vurdere om og hvordan det sikrede pc-netværk kan installeres i arresthusene. Dette netværk skal gøre det muligt at give de indsatte fjernundervisning via computer, og de indsatte vil hermed få mere tidssvarende undervisningstilbud.

Jeg har i rapporten om inspektionen af Arresthuset i Tønder bedt direktoratet om at orientere mig om resultatet af den nævnte undersøgelse af undervisningen i arresthusene og hvad det giver anledning til.

Jeg er endvidere bekendt med de svar som justitsministeren henholdsvis den 28. september 2009, 18. maj 2010, 9. juli 2010 og 8. november 2010 har givet Folketingets Retsudvalg på spørgsmål nr. 1198, 956, 959, 960, 1213 og 182 om undervisning. Første spørgsmål vedrører muligheden for at øge andelen af indsatte i uddannelse som følge af manglen på beskæftigelse. Andet spørgsmål vedrører de lærerkræfter der er til rådighed til undervisning, tredje spørgsmål studievejledning, fjerde spørgsmål undervisning eller anden godkendt beskæftigelse som kompensation for manglende arbejde, jf. også pkt. 2.1.4 ovenfor, og det femte spørgsmål om der er tilstrækkelige muligheder for uddannelse under afsoning. Sidste spørgsmål vedrører udviklingen i antal undervisningstimer i bl.a. arresthusene.

Det er bl.a. (i svaret på spørgsmål nr. 1198) nævnt at mulighederne for at indgå i et egentligt uddannelsesforløb som varetægtsfængslet begrænses af at opholdstiden typisk er forholdsvis kort. Dertil kommer at de fleste ældre arresthuse på grund af deres begrænsede størrelse og placering ikke har de fornødne muligheder for at etablere værksteder der lever op til kravene i forhold til at tilbyde kompetencegivende AMU-kurser og erhvervsuddannelsesforløb.

Det fremgår desuden af dette svar at direktoratet har iværksat et forsøg i Arresthuset i Odense med flere lærere tilknyttet via et samarbejde med Statsfængslet på Søbysøgård. Direktoratet vil i forbindelse med evaluering af dette forsøg overveje mulighederne for at udbrede modellen til de øvrige arresthuse. Jeg har i sagen om inspektionen af Arresthuset i Tønder bedt direktoratet om at underrette mig om resultatet af evalueringen.

Af svaret på det sidste spørgsmål (nr. 182) fremgår det at antallet af udmeldte undervisningstimer til arresthusene har været det samme siden 2001. I svaret er der en oversigt over hvor mange timer hvert arresthus har fået udmeldt om året i perioden.

Jeg er også bekendt med at lektor ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Peter Damlund Koudahl, i juni 2010 har afgivet en rapport om uddannelse i fængslerne der også omtaler undervisning i arresthusene. Rapporten er den tredje undersøgelse i et forskningsprojekt om fængselsundervisning i Danmark. I sammenfatningen af undersøgelsens resultater er det bl.a. anført at undervisningen i arresthusene af de medvirkende i undersøgelsen beskrives som "meget værdifuld i forhold til at overkomme den usikre og psykisk belastende tid, det kan være at være varetægtsfængslet." De interviewede rejste også spørgsmål om hvorvidt tilbuddet om undervisning i arresthusene (svarende til 1 time om måneden pr. indsat) er tilstrækkeligt til at dække behovet.

2.2.2. Undervisning i Arresthuset i Sønderborg

Ved inspektionen af arresthuset i 2002 var arresthuset tildelt 222 undervisningstimer om året, men havde ikke udnyttet alle disse timer fuldt ud i de senere år. Det var arresthusets indtryk at de indsatte generelt ikke var særligt interesserede i at modtage undervisning.

Af justitsministerens svar af 8. november 2010 på det ovenfor nævnte spørgsmål nr. 182 fremgår det at Arresthuset i Sønderborg fortsat har 222 udmeldte timer om året (og har haft det siden 2001).

Selv om jeg går ud fra at arresthuset i forbindelse med den under pkt. 2.2.1 nævnte undersøgelse af undervisningen i arresthusene har udtalt sig om behovet for undervisning i arresthuset, beder jeg – i forlængelse af det oplyste under inspektionen af Arresthuset i Tønder om at arresthusene håber og satser på mere undervisning – også arresthuset om at oplyse hvad der fremadrettet er behov for af undervisning.

I arresthusets husorden er det fortsat oplyst at arresthuset har mulighed for at hjælpe indsatte der har ønsker om at forbedre deres skolekundskaber. De indsatte henvises til at kontakte personalet.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvem der varetager undervisningen, og hvilke fag der kan undervises i.

Ved inspektionen i 2002 havde arresthuset ingen pc, men i forbindelse med opfølgningen af inspektionen tilkendegav direktoratet at direktoratet ville sørge for at der blev stillet en pc til rådighed for arresthusets skolestue.

Jeg beder arresthuset om at oplyse i hvilket omfang der i dag anvendes pc i undervisningen.

Også fordi der i dag generelt satses mere på undervisning, beder jeg endelig arresthuset om at oplyse om arresthuset eller læreren er opsøgende og således opfordrer indsatte der ikke selv henvender sig, men kan have behov for undervisning, til at deltage i undervisning (også selv om det måtte være muligt at beskæftige alle de indsatte i arbejdsdriften).

2.3. Behandling

De indsatte kan deltage i forskellige typer af behandling i kriminalforsorgens institutioner, herunder i nogen grad i arresthusene. Der satses mere på behandling i dag end tidligere.

De fleste tilbud om behandling er til indsatte med stofmisbrug, men der er også andre behandlingsprogrammer.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har udarbejdet en liste over behandlingsafdelinger og -programmer (der ifølge kriminalforsorgens hjemmeside er under revision). Ifølge denne liste er der forbehandling (motivationsbehandling) i de fleste arresthuse, herunder Arresthuset i Sønderborg. I dette arresthus (og i arresthusene i Tønder, Åbenrå og Haderslev) er der tale om motivationsbehandling både vedrørende stof- og alkoholmisbrug. Behandlingen sker i samarbejde med det lokale rusmiddelcenter.

Der er ikke oplysning om muligheden for at deltage i behandling i arresthusets husorden.

Jeg beder Arresthuset i Sønderborg om at oplyse hvordan, herunder hvor ofte, motivationsbehandlingen foregår i Arresthuset i Sønderborg, og hvor mange der normalt deltager i sådan behandling.

Jeg beder desuden arresthuset om at oplyse hvordan de indsatte orienteres om muligheden for at deltage i motivationsbehandling.

2.4. Fritid

Foruden cellefællesskab 2 og 2 har de indsatte i fritiden mulighed for at benytte arresthusets kondirum. Der er dog ikke oplysning herom i husordenen.

Ved inspektionen i 2002 klagede de indsatte over manglende muligheder for aktiviteter i arresthuset. Jeg henviser til rapporten og opfølgingsrapporten fra dengang. Efter inspektionen dengang fik de indsatte mulighed for at medbringe PlayStations, og der blev etableret et køkken.

De indsatte må ikke længere medbringe egne PlayStations, men kan ifølge husordenen leje en PlayStation af arresthuset "om tirsdagen".

Jeg udleder af det anførte at de indsatte kan leje en PlayStation for en uge ad gangen. Jeg beder arresthuset om at oplyse om det er korrekt forstået. Jeg beder også om at få oplyst hvor mange PlayStations arresthuset råder over til udlejning til de indsatte, og hvad de indsatte skal betale i leje for en PlayStation. Det bemærkes at jeg under min inspektion den 24. februar 2010 af Arresthuset i Vejle fik oplyst at der er enighed blandt de 10 arresthuse der hører under Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn, om at der skal være én PlayStation pr. 5 indsatte.

Det fremgår af arresthusets brev af 1. september 2009 at der er planer om et "multi-rum" til brug for undervisning, forbehandling og fritid.

Jeg beder om nærmere oplysninger om disse planer, herunder oplysning om hvilke fritidsaktiviteter der efter planen vil kunne finde sted i dette rum, og hvor mange indsatte der vil kunne benytte rummet samtidig.

Jeg anbefaler at arresthuset i husordenen oplyser nærmere om de fritidsaktiviteter der er mulighed for i arresthuset. Jeg beder arresthuset om at underrette mig om hvad der sker i anledning af min anbefaling.

3. Andre forhold

3.1. Bygningsmæssige forhold

Rapporten om inspektionen af arresthuset i 2002 indeholder en beskrivelse af de bygningsmæssige forhold.

I forbindelse med varslingen af inspektionen meddelte jeg at jeg kun ville besigtige lokaliteter i arresthuset hvis samtalerne gav anledning til det. Samtalerne gav ikke anledning til besigtigelse af de bygningsmæssige forhold, og jeg så kun undervisningslokalet som samtalerne fandt sted i.

Da min inspektion denne gang ikke omfattede en besigtigelse af de bygningsmæssige forhold, henviser jeg hvad de bygningsmæssige forhold angår, til rapporten fra inspektionen i 2002 og opfølgningerne til denne rapport og til det der oplyst om ændringer i pkt. 3.1.1.

3.1.1. Ændringer siden sidst

I forbindelse med varslingen af inspektionen den 23. oktober 2009 bad jeg som nævnt i indledningen også arresthuset om at oplyse om eventuelle ændringer i de bygningsmæssige forhold siden inspektionen i 2002 og/eller eventuelle (igangværende) projekter eller planer herom.

Siden sidste inspektion er der som tidligere nævnt indrettet et køkken til de indsatte, jf. opfølgingsrapport nr. 2 fra inspektionen i 2002. Det er også nævnt i arresthusets brev af 1. september 2009.

I brevet af 1. september 2009 har arrestforvareren desuden oplyst at der er kommet et nyt værksted i indergården og et nyt halvtag i gården til oplagring af arbejdsmaterialer samt en sakselift i kælderen til arbejdsdriften. Der er også etableret nye overnatningsfaciliteter og baderum til personalet.

Arrestforvareren har endelig oplyst at arresthuset har indsendt ansøgninger til direktoratet om opsætning af kameraovervågning på gangarealerne og en elektrisk port. Som nævnt ovenfor er der desuden planer om et "multirum" til undervisning, forbehandling og fritidsaktiviteter.

Jeg beder om at få oplyst udfaldet af direktoratets behandling af ansøgningerne.

For så vidt angår multirummet, henviser jeg til min anmodning under pkt. 2.4 om nærmere oplysninger om planerne for dette rum.

Fra min senere inspektion i februar 2010 af arresthusene i Esbjerg og Vejle er jeg bekendt med at arrestinspektøren har sat en bygningsanalyse i gang i alle regionens arresthuse for at afdække mulighederne for forbedringer hvis det skulle blive økonomisk muligt.

Jeg beder om at blive underrettet om resultatet af gennemgangen af Arresthuset i Sønderborg.

3.1.2. Den generelle vedligeholdelsesstand

Som også allerede nævnt bad jeg i forbindelse med varslingen af inspektionen også arresthuset om at oplyse hvordan vedligeholdelsesstandard, herunder inventarets stand, var.

Det fremgår af arrestforvarerens brev af 1. september 2009 at gårdtursarealet og alle baderum er renoveret. For så vidt angår gårdtursarealet fremgår det af bladet Kriminalforsorgen, nr. 2, 2009, at gårdtursarealet er dekoreret med graffitikunst der er udført af en dansk rapper og graffitimaler. For så vidt angår baderummene fremgår det af brevet af 1. september 2009 at der er opsat nye fliser på gulv og vægge, at der er kommet nyt inventar, og at rørene er skiftet.

Arrestforvareren har i brevet videre oplyst at arresthuset har fået bevilget midler til at renovere besøgsrum og skolestue.

Jeg beder om at få oplyst hvor langt dette renoveringsarbejde er kommet, og hvad det mere præcist omfatter.

Arrestforvareren har i brevet også oplyst at arresthuset har indsendt ansøgning til direktoratet om udskiftning af vinduer i celler og på gangareal.

Jeg beder om at få oplyst udfaldet af direktoratets behandling af denne ansøgning.

Jeg beder også arresthuset om at oplyse i hvilken vedligeholdelsesmæssig stand cellerne, herunder celleinventaret, er. Jeg er, som det fremgår, opmærksom på at vinduerne trænger til at blive udskiftet.

3.2. Telefoning

3.2.1. Reglerne om telefoning

Efter straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 1, har afsonere ret til at føre (private) telefonsamtaler i det omfang det er praktisk muligt. Adgangen til at føre telefonsamtaler kan dog nægtes hvis dette findes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn eller af hensyn til beskyttelse af den forurettede ved lovovertrædelsen, jf. § 57, stk. 2.

Varetægtsarrestanter kan efter varetægtsbekendtgørelsens § 75 få tilladelse til at telefonere hvis forbindelse gennem brevveksling ikke uden væsentlig ulempe kan afventes, og i det omfang det er praktisk muligt. Politiet kan dog af hensyn til varetægtsfængslingens øjemed modsætte sig at en varetægtsarrestant fører telefonsamtaler, jf. § 75, stk. 2. Institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, kan desuden nægte en varetægtsarrestant at føre telefonsamtaler hvis det findes nødvendigt af ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn, jf. § 75, stk. 3.

Spørgsmålet om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere er for tiden genstand for overvejelser i Direktoratet for Kriminalforsorgen. I en udtalelse af 27. april 2010 i sagen om min inspektion den 7. oktober 2008 af Arresthuset i Svendborg meddelte direktoratet at varetægtsarrestanter (også) bør have adgang til at telefonere når det er praktisk muligt. I en udtalelse af 27. oktober 2010 i samme sag har direktoratet oplyst at det efterfølgende gav anledning til mere generelle drøftelser af regler og praksis mellem direktoratet og Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn. Direktoratet har på denne baggrund indkaldt de 3 arrestinspektører og Københavns Fængsler til et møde i december 2010 hvor behovet for en eventuel præcisering mv. af reglerne i varetægtsbekendtgørelsen om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere vil blive drøftet nærmere. Direktoratet forventer at de generelle overvejelser vil være afsluttet i løbet af 1. kvartal 2011 hvorefter direktoratet vil orientere mig om udfaldet af overvejelserne.

De indsattes samtaler påhøres eller aflyttes medmindre det ikke anses for nødvendigt af de grunde der er nævnt i henholdsvis straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 2, og varetægtsbekendtgørelsens § 75, stk. 3, jf. henholdsvis straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 4 og varetægtsbekendtgørelsens § 75, stk. 4.

Forbeholdet "i det omfang det er praktisk muligt" indebærer ifølge forarbejderne til straffuldbyrdelseslovens § 57 en adgang til at fastsætte begrænsninger med hensyn til hyppighed og længde af telefonsamtaler under hensyn til de personaleressourcer der medgår til at påhøre og aflytte telefonsamtaler.

Efter § 4, stk. 2, i telefonbekendtgørelsen (nu bekendtgørelse nr. 1020 af 28. oktober 2009) og § 79 i varetægtsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 738 af 25. juni 2007) kan institutionens leder under hensyn til forholdene i den enkelte institution fastsætte regler om den praktiske gennemførelse af de indsattes ret til at føre telefonsamtaler, herunder om begrænsninger med hensyn til hyppighed og varighed af de indsattes telefonsamtaler under hensyn til de personaleressourcer der medgår til at påhøre eller aflytte samtalerne. Regler om den "praktiske gennemførelse" kan f.eks. indeholde begrænsninger med hensyn til hvilke tidsrum på døgnet de indsatte kan telefonere, jf. Direktoratet for Kriminalforsorgens skrivelse om telefonbekendtgørelsen, nu skrivelse nr. 89 af 30. oktober 2009, og pkt. 196 i varetægtsvejledningen (nr. 37 af 25. juni 2007).

I en udtalelse af 10. juni 2004 i sagen om min inspektion i 2003 af Arresthuset i Hobro anførte direktoratet følgende:

"...

Husordenens regler om afsoneres adgang til at telefonere bør, efter direktoratets opfattelse, indeholde en gengivelse af hovedindholdet af straffuldbyrdelseslovens § 57, samt retningslinjer om den praktiske gennemførelse, dvs. primært fremgangsmåde, tidsrum mv. men evt. også, hvad man normalt kan forvente med hensyn til antal og varighed. Det bør fremgå af husordenen, at disse retningslinjer kan fraviges, hvis der i konkrete situationer foreligger særlige omstændigheder. For så vidt angår varetægtsarrestanter bør hovedindholdet af varetægtsbekendtgørelsens § 75 gengives i husordenen. Endvidere bør det fremgå, at anmodninger om at føre telefonsamtale med forsvareren i almindelighed imødekommes, og at disse aldrig påhøres eller aflyttes, jf. § 76, stk. 1 og 2 i bekendtgørelsen.

..."

I sagen om min inspektion i 2001 af Arresthuset i Åbenrå tilkendegav direktoratet at det af husordenen også bør fremgå at afsonere har mulighed for at føre telefonsamtaler med forsvareren i en verserende straffesag eller med andre som den indsatte kan brevveksle ukontrolleret med efter straffuldbyrdelseslovens § 56 (jf. også telefonbekendtgørelsens § 3).

3.2.2. Telefonordningen i Arresthuset i Sønderborg

I arresthusets husorden er om telefonering anført følgende:

"Arresthusets telefon kan kun benyttes til samtaler med forsvarer, politi, forsorg og andre relevante offentlige myndigheder. Andre samtaler kan kun tillades i helt specielle tilfælde, hvor der forinden er indhentet tilladelse ved arrestforsvareren.

Afsonere kan i det omfang, det er praktisk muligt, få lov til at telefonere.

Samtalerne påhøres eller aflyttes i overensstemmelse med reglerne i straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 3. Samtalerne skal føres på et sprog som den, der påhører eller aflytter samtalen, forstår.

I øvrigt henvises til straffuldbyrdelseslovens § 57"

Første afsnit (der – så vidt jeg forstår – kun angår varetægtsarrestanter) er fuldstændig identisk med det der fremgik af den husorden som jeg modtog i forbindelse med min tidligere inspektion, og resten blev indsat i forbindelse med opfølgning på denne inspektion, jf. opfølgingsrapporten fra dengang.

Som det fremgår af min gengivelse af arresthusets oplysninger i opfølgingsrapporten fra inspektionen dengang, er det nævnte krav om at varetægtsarrestanter skal have

forudgående tilladelse fra arrestforvareren til andre samtaler – det vil sige til samtaler med andre end forsvarer mfl. – opstillet med henblik på at sikre overholdelse af reglerne i § 23 i det dagældende cirkulære nr. 220 af 19. december 1980 om varetægtsarrestanters adgang til brevveksling og besøg mv. Efter denne bestemmelse, der nu findes i varetægtsbekendtgørelsens § 75, stk. 1, kan varetægtsarrestanter i det omfang det er praktisk muligt få tilladelse til at telefonere hvis forbindelse gennem brevveksling ikke uden væsentlig ulempe kan afventes. Denne adgang kan dog som tidligere nævnt begrænses, jf. § 75, stk. 2 og 3.

Afsonere har, som det fremgår ovenfor (og af arresthusets husorden), ret til at telefonere, medmindre adgangen til det nægtes i det konkrete tilfælde efter straffuldbyrdeslovens § 57, stk. 2, men hyppigheden og varigheden af telefonsamtaler kan begrænses under hensyn til de personaleressourcer der medgår til at påhøre eller aflytte samtalerne.

Varetægtsarrestanter har ikke samme ret. Som oplyst ovenfor er adgangen for varetægtsarrestanter til at telefonere for tiden genstand for overvejelser i direktoratet, jf. direktoratets seneste udtalelse i sagen om min inspektion af Arresthuset i Svendborg.

Når direktoratet har afsluttet sine overvejelser om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere, går jeg ud fra at arresthuset vil tage stilling til om det giver anledning til at ændre det anførte i husordenen om varetægtsarrestanters adgang til private telefonsamtaler.

Jeg går ligeledes ud fra at arresthuset i afsnittet om varetægtsarrestanter vil tilføje oplysning om at anmodninger fra varetægtsarrestanter om at føre telefonsamtaler med forsvareren i almindelighed imødekommes, og at sådanne samtaler ikke påhøres eller aflyttes, jf. direktoratets tilkendegivelse i sagen om min tidligere inspektion af Arresthuset i Hobro. Jeg beder om at få oplyst hvad der sker i den anledning.

Jeg anbefaler samtidig at arresthuset tilføjer en overskrift til afsnittet om varetægtsarrestanter og (ligesom det er sket for så vidt angår afsonere) henviser til reglerne om varetægtsarrestanters adgang til at telefonere.

Jeg beder om at få oplyst hvad der sker i anledning af min anbefaling.

For så vidt angår gengivelsen af reglerne for afsonere går jeg ud fra at arresthuset vil tilføje oplysning om afsoneres adgang til at telefonere til forsvarer m.fl., jf. direktoratets tilkendegivelse i sagen om min tidligere inspektion af Arresthuset i Åbenrå.

Jeg beder om at få oplyst hvad der sker i den anledning.

Selv om afsnittet i husordenen om afsoneres adgang til at telefonere er identisk med det der blev indsat efter sidste inspektion, anbefaler jeg at arresthuset (arrestinspektøren, jf. vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner) udnytter bemyndigelsen i telefonbekendtgørelsens § 4, stk. 2, og (når de ovennævnte overvejelser er afsluttet) varetægtsbekendtgørelsens § 79, til at fastsætte nærmere regler om den praktiske gennemførelse af de indsattes ret til at telefonere, jf. nærmere direktoratets udtalelse i sagen om min tidligere inspektion af Arresthuset i Hobro.

Jeg beder om at få oplyst hvad der sker i anledning af min anbefaling.

3.3. Talsmandsordning

Efter straffuldbyrdelseslovens § 34, stk. 1, der også gælder for varetægtsarrestanter der ikke er isolerede efter rettens bestemmelse, jf. § 9 i talsmandsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 735 af 25. juni 2007 om gennemførelse af medindflydelse for indsatte i kriminalforsorgens institutioner), skal de indsatte have mulighed for at øve indflydelse på deres tilværelse i institutionen gennem valgte talsmænd.

Der er oplysning om muligheden for at vælge talsmand i arresthusets husorden. Det er samtidig oplyst at de indsatte kan henvende sig til personalet hvis de ønsker at få udleveret de regler som arresthuset har fastsat efter talsmandsbekendtgørelsens § 8, stk. 1.

Hvis der er sket ændringer i disse regler som jeg fik udleveret i forbindelse med sidste inspektion, beder jeg arresthuset om at sende mig en kopi af reglerne.

Jeg beder også arresthuset om at oplyse nærmere om hvordan talsmandsordningen fungerer, herunder hvor de indsattes samtaler med talsmanden finder sted.

Jeg går ud fra at ledelsen udarbejder referater af de møder som ledelsen har med talsmanden, jf. § 1, stk. 3, i talsmandsbekendtgørelsen, og at der følges systematisk op på de spørgsmål der rejses på disse møder.

3.4. Besøg

Jeg har hæftet mig ved at arresthuset i husordenen har anført følgende i forbindelse med udstedelse af besøgstilladelse: "Opmærksomheden henledes på, at givne oplysninger kontrolleres i det centrale kriminalregister".

Jeg går ud fra at arresthuset indhenter skriftligt samtykke til at indhente oplysninger fra kriminalregistret, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 46, stk. 4, og besøgsbekendtgørelsens (bekendtgørelse nr. 737 af 25. juni 2007) § 4, stk. 4. Hvis ansøgeren ikke vil give et sådant samtykke, og institutionen mener at der skal indhentes oplysninger fra kriminalregistret, må ansøgningen afslås, jf. varetægtsvejledningens pkt. 132 og besøgsvejledningens pkt. 8.

Jeg går også ud fra at arresthuset er opmærksom på at indhentelse af oplysninger fra kriminalregisteret kan undlades hvis det ud fra en konkret vurdering i det enkelte tilfælde skønnes unødvendigt, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 46, stk. 3, og besøgsbekendtgørelsens § 4, stk. 2 (hvorefter der "almindeligvis" skal indhentes oplysninger fra kriminalregisteret ved besøg til indsatte i lukkede institutioner), varetægtsvejledningens pkt. 131 og besøgsvejledningens pkt. 8.

Jeg går ud fra at arresthuset vil præcisere husordenen på det punkt, og jeg beder om at blive underrettet om hvad der sker i den anledning.

Jeg har også hæftet mig ved at det af husordenen (pkt. 31) fremgår at de indsatte kan få udleveret kondomer af personalet.

I rapporten fra min inspektion af arresthuset i 2002 udtalte jeg at kondomer efter min opfattelse bør være umiddelbart tilgængelige i besøgslokalet så de indsatte ikke er nødt til at kontakte personalet for at få kondomer. Jeg henstillede derfor til arresthuset at sørge for at kondomer er umiddelbart tilgængelige. Arresthuset oplyste herefter at der var opsat en bowle i besøgsværelset til kondomer.

Direktoratet oplyste at det ville blive indskærpet over for alle kriminalforsorgens institutioner at der i institutionernes besøgslokaler bør være umiddelbar adgang til kondomer. Som bekendt udsendte direktoratet efterfølgende et brev af 5. november 2004 til kriminalforsorgens institutioner om forbedring af besøgsforholdene hvoraf det også fremgår at besøgslokaler skal være indrettet med et skab med kondomer og engangslagener.

Jeg besigtigede som nævnt ikke arresthusets lokaler og så derfor ikke om der på inspektionstidspunktet var kondomer i besøgsrummet.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om der i overensstemmelse med direktoratets brev af 5. november 2004 nu er et skab til lagener og kondomer i arresthusets besøgsrum i stedet for en bowle. Hvis det er tilfældet, går jeg ud fra at det oplyste i husordenen om muligheden for at få udleveret kondomer hos personalet (således) kun er et ekstra tilbud. Jeg beder dog om at få oplyst om det forholder sig sådan.

3.5. Forplejning

Talsmanden klagede over flere forhold ved forplejningen i arresthuset ("Sdr. Omme-maden"). Det ene er medtaget i denne rapport, mens de andre forhold blev afsluttet i mit brev til talsmanden.

Talsmanden var utilfreds med at ordningen hvorefter tilbehøret til pålægspakkerne (salater mv.) blev købt hos købmanden, var afskaffet og erstattet af tilbehør i små bakker fra produktionskøkkenet i Statsfængslet ved Sdr. Omme. Han nævnte at der ikke er ret meget i disse bakker, at det ikke giver de indsatte samme mulighed for selv at vælge mellem forskelligt tilbehør, at det er væsentligt dyrere at give de indsatte små bakker, og at det er spild af emballage mv.

Han afleverede i den forbindelse et brev som han den 18. oktober 2009 havde skrevet til Direktoratet for Kriminalforsorgen om det forhold.

Under min efterfølgende samtale med ledelsen blev det oplyst at tilbehøret efter de nye regler om kostforplejningen der var kommet, nu er en del af maden der ikke længere kan vælges fra.

Det blev endvidere oplyst at arrestinspektøren for tiden var ved at lave en beregning på denne ordning i forhold til den tidligere ordning og ville rette henvendelse til direktoratet om det.

Jeg bad direktoratet om at underrette mig om direktoratets svar til talsmanden og arrestinspektøren om at underrette mig om henvendelsen til direktoratet og svaret herpå.

I brevet af 5. januar 2010 til talsmanden har direktoratet anført følgende:

”Direktoratet kan oplyse, at der ved indførelsen af det nye bestillingssystem for forplejning til indsatte i arresthusene alene kan bestilles fuld forplejning og ikke som tidligere dele af forplejningen. Dette skyldes, at direktoratet skal sikre, at alle indsatte i arresthusene tilbydes en forplejning, der lever op til kostcirkulærets bestemmelser, samt at myndighedernes krav til håndtering af levnedsmidler overholdes. De små arresthuskøkkener har f.eks. ikke myndighedernes virksomhedsgodkendelse til fremstilling og udportionering af forplejning.

Som du sikkert har bemærket, er der sket en række ændringer i kostforplejningen siden september 2009. Årsagen til ændringerne er et ønske om at gøre forplejningen til indsatte i arresthusene mere tidssvarende og ernæringsmæssige korrekte. Det er indtil videre mest på den varme mad, der har været de største ændringer, men i begyndelsen af marts 2010 vil ændringerne slå igennem på den kolde mad, hvor produktionskøkkenerne vil gå over til at anvende en firerumsbakke, hvor pålægget er pyntet.

Firerums-bakken vil holde de forskellige slags pålæg adskilt fra hinanden, gøre såvel fremstillingen, tilberedning som servering lettere og samtidigt minimere emballageforbruget markant.”

Jeg har endnu ikke modtaget underretning om den henvendelse som arrestinspektøren ville sende til direktoratet og direktoratets svar på henvendelsen.

Jeg beder om oplysning om status vedrørende dette forhold.

Jeg har noteret mig det oplyste om minimering af emballageforbruget og indholdet i øvrigt af direktoratets svar til talsmanden der ikke (i sig selv) giver mig anledning til bemærkninger. Til orientering kan jeg oplyse at jeg ved mine senere inspektioner den 26. og 27. august 2010 af arresthuse på Sjælland fik serveret samme frokost som de indsatte (firerums-bakken).

Jeg beder om oplysning om erfaringerne indtil videre med den ændring der fra marts 2010 er sket med hensyn til den kolde forplejning.

Jeg afventer i øvrigt underretning om hvad der videre er sket med hensyn til den henvendelse som arrestinspektøren ville rette til direktoratet.

Den nye forplejningsordning for arresthusene er i øvrigt omtalt i kriminalforsorgens årsrapport for 2009 hvor følgende er anført:

”I september 2009 lød startskuddet til en kulinarisk revolution i de danske arresthuse. De indsatte får nu i stedet for den traditionelle 'mormormad' serveret en mere varieret og ernæringsrigtig kost, som er sammensat efter de officielle kostråd. Maden til de knapt 1000 indsatte tilberedes og nedfryses i kriminalforsorgens storkøkkener i fængslerne i henholdsvis Jyderup og Sønder Omme.

En arbejdsgruppe i kriminalforsorgen bestående af faguddannede kokke og andre ernæringseksperter har sammensat en månedsmenu på 28 forskellige retter og 14 pålægspakker ud fra nutidens smagsløg, viden om de indsattes foretrukne retter og den nyeste viden om ernæring. Den nye forplejningsordning er fleksibel og giver den enkelte indsatte mulighed for at til- eller fravælge retter. Ud over den åbenbare tilfredshed, denne mulighed giver den enkelte, medvirker den samtidig til at minimere svindet. Alle retter præsenteres med billeder og produktoplysninger på Kriminalforsorgens indkøbsportal, hvor arresthusene bestiller maden til en uge adgangen”.

3.6. Rygning

Jeg har hæftet mig ved at arresthuset i husorden har nævnt (og fremhævet) at der er rygeforbud i besøgslokalerne, og at tilsidesættelse af dette forbud medfører afbrydelse af besøget.

Efter § 2 i Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 907 af 16. juli 2007 om begrænsning af indsattes ret til at ryge i eget opholdsrum mv. er det tilladt indsatte at ryge under besøg i individuelle besøgsrum. Det gælder dog ikke hvis besøget er overvåget af personale.

Det er derfor beklageligt at Arresthuset i Sønderborg har indført et (ubetinget) forbud mod rygning i arresthusets besøgsrum.

Jeg henstiller til arresthuset at ophæve den interne regel og bringe praksis i overensstemmelse med den nævnte bestemmelse. Jeg beder arresthuset om at underrette mig om hvad der sker i anledning af min henstilling.

Til orientering kan jeg oplyse at direktoratet i sagen om ombudsmandens inspektion af Statsfængslet Østjylland bl.a. udtalte følgende om (forbud mod) rygning i besøgslokaler:

”Direktoratet finder det hensigtsmæssigt, at institutionerne henstiller, at indsatte, som enten selv ryger eller som har besøgende, der ryger i besøgslokalerne, tager hensyn til, at den næste indsatte og dennes pårørende i besøgslokalet kan være ikke-rygere. Det betyder, at det er vigtigt, at der luftes godt ud, efter der har været røget i besøgslokalerne, (...)”

Under min samtale med talsmanden fremsatte han ønske om at det bliver muligt for kriminalforsorgen at tilbyde de indsatte hjælp til at holde op med at ryge.

Jeg sendte dette spørgsmål videre til direktoratet med henblik på direktoratets stillingtagen hertil, og jeg bad direktoratet om at underrette mig om svaret til talsmanden.

I brevet af 12. januar 2010 til talsmanden har direktoratet nævnt at en del kommuner tilbyder gratis rygestopkurser til borgerne i kommunen, og direktoratet har udtrykt forståelse for at det kan være ønskeligt at få hjælp til rygestop når man sidder i fængsel eller arresthus. Direktoratet ville derfor undersøge muligheden for at tilbyde rygestopkurser til de indsatte og herefter vende tilbage. Jeg har endnu ikke modtaget underretning om hvad der herefter er sket i sagen.

Jeg beder direktoratet om at oplyse hvad der herefter er sket i sagen.

3.7. Vask af indsattes private tøj

Det fremgår af arresthusets husorden at de indsatte i begrænset omfang kan få vasket deres private tøj, og at det er gangmanden der sørger for at det bliver vasket. Det er i den forbindelse nævnt at arresthuset ”ikke er erstatningspligtig for vasketøj”.

Spørgsmålet om erstatningsansvar for indsattes tøj der bliver ødelagt under vask i arresthuset, blev rejst i forbindelse med en intern inspektion som direktoratet foretog af Arresthuset i Tønder i april 1997. Direktoratet orienterede dengang dette arresthus om at vask som foretages af de indsatte selv i vaskefaciliteter som arresthuset stiller til rådighed, sker på de indsattes eget ansvar, hvorimod vask der foretages af gangmanden, sker på arresthusets ansvar. Arresthuset kan således ikke fraskrive sig ansvaret for gangmandens ansvarspådragende fejl.

Jeg henstiller derfor til arresthuset at ændre det anførte i husordenen om at (gangmandens) vask af indsattes tøj sker på de indsattes eget ansvar. Jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

4. Samtaler med indsatte

Jeg havde som nævnt under pkt. 1 ingen samtaler med indsatte ud over samtalen med talsmanden.

5. Rapportgennemgang

Som anført ovenfor bad jeg under inspektionen om de seneste 10 sager forud for varslingen den 17. august 2009 hvori arresthuset havde truffet afgørelse om disciplinærstraf, dog ikke sager fra før 17. august 2008. Det gjaldt både sager efter § 6 og § 7 i disciplinærstrafbekendtgørelsen.

Jeg bad om alle akter, det vil sige forhørsnotatet/forlægget, den underliggende rapport og eventuelt yderligere materiale der måtte være indgået i sagerne.

Hvis der i nogle af disse tilfælde havde været klaget til direktoratet over afgørelsen, bad jeg også om kopi af direktoratets afgørelse i sagen.

Med brev af 30. oktober 2009 sendte arresthuset disse sager til mig. Arresthuset kom samtidig med bemærkninger til 2 af sagerne, jf. nedenfor.

Arresthuset i Sønderborg vedlagde samtidig de vejledende normalreaktioner i disciplinærsager for arresthusene i Syd- og Sønderjylland og Fyn som arrestinspektøren har udarbejdet den 1. juli 2008

De 10 modtagne sager omfatter 4 forhørssager og 6 bødeforlægssager med fortløbende allokeringsnumre. Statsfængslet ved Sdr. Omme har i forbindelse med min inspektion dér i en udtalelse af 28. maj 2003 oplyst at allokeringsnummeret ikke er et nummer der relaterer sig til fængslets forhørsprotokol, men et nummer som klientsystemet automatisk opretter ved oprettelsen af en sag.

2 af forhørssagerne vedrører imidlertid samme forhold. Det ene forhørsnotat er annulleret hvilket fremgår tydeligt ved påtegning tværs henover forhøret. Arrestforvareren har i et vedlagt brev oplyst at annulleringen skyldes at den indsatte ikke var blevet

spurgt om han kunne godkende gengivelsen af sin forklaring, og at det ikke er muligt at ændre i et forhørsnotat der er gemt, hvorfor der blev oprettet et nyt forhørsnotat.

Direktoratet har i forbindelse med min seneste inspektion af Arresthuset i Holstebro (også) oplyst at et forhør der er oprettet i klientsystemet og herefter er gemt, ikke kan slettes igen, ligesom der heller ikke kan rettes i det. I de tilfælde hvor et forhør er oprettet ved en fejl, kan institutionen rette henvendelse til it-kontoret i direktoratet og bede om at forhøret slettes. I disse tilfælde slettes forhøret, og institutionen skal herefter tage en (papir)kopi af forhøret så det senere er muligt at se hvorfor allokeringsnummeret mangler i systemet.

Jeg har således rettelig kun modtaget 9 sager. Jeg har dog ikke fundet grundlag for at bede om endnu en sag.

Der er vedlagt underliggende rapporter i 6 af de 9 tilfælde. Arrestforvareren har i et vedlagt brev oplyst om baggrunden for at der i det ene tilfælde ikke er en underliggende rapport. Det drejer sig om en sag om nægtelse af at afgive urinprøve. Arrestforvareren har oplyst at ordlyden af rapporten er kopieret over i forhørsnotatet fra rusmiddelmodulet som det ikke er muligt at printe ud fra. (I sagen om inspektionen samme dag af Arresthuset i Åbenrå har jeg modtaget skærmprents fra dette modul i sager om ikendelse af disciplinærstraf for indtagelse af euforiserende stoffer der er konstateret i urinprøver).

De 2 andre tilfælde omfatter 2 bødeforlægssager. I den ene sag er den underliggende rapport der omfatter 2 indsatte, gengivet i bødeforlægget, og denne rapport er vedlagt en af forhørssagerne der vedrører den anden indsatte. Det andet tilfælde er en sag om overtrædelse af husordenen. Der er ikke henvist til nogen rapport i bødeforlægget, og jeg går derfor ud fra at der ikke foreligger en sådan rapport.

I alle bødeforlægssagerne (på nær 1) mangler s. 2 (bagsiden) hvilket jeg går ud fra skyldes en kopieringsfejl. Da jeg som nævnt i pkt. 5.1 lægger til grund at den indsatte i alle tilfælde accepterede afgørelsen, har jeg ikke fundet grundlag for at bede om nu at få s. 2 i disse sager.

Jeg har ikke modtaget oplysning om hvorvidt der har været klaget over nogle af afgørelserne. Jeg går ud fra at det ikke er tilfældet.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale har jeg hverken taget stilling til grundlaget for den ikendte disciplinærstraf eller udmålingen af straffen. Jeg navnlig

haft opmærksomheden henledt på hvorvidt proceduren i forhold til de gældende regler er blevet fulgt.

5.1. Lidt om sagerne

7 af de 9 sager handler om euforiserende stoffer: indtagelse eller fund af euforiserende stoffer og fund af rygeremedier. De 2 andre sager handler om henholdsvis nægtelse af at afgive stikprøvevis urinprøve efter straffuldbyrdslovens § 60 a, og overtrædelse af husordenen (støjende adfærd).

Det ene af bødeforlæggene fylder kun en side, og det fremgår heraf at den indsatte ved sin underskrift accepterede afgørelsen.

I en af de andre bødeforlægssager har jeg modtaget 2 forlæg om den samme forseelse der er udskrevet henholdsvis i umiddelbar forlængelse af behandlingen af sagen og efter min anmodning om rapporter. De 2 forlæg er udfærdiget af 2 forskellige funktionærer, og kun det ene (det oprindelige) er underskrevet af funktionæren. Dette notat som jeg går ud fra er det gældende notat i sagen, mangler s. 2, og den mangler også i de 4 andre tilfælde. Ved en påtegning på 3 af de 5 forlæg fremgår det at bøden blev betalt en nærmere angiven dato, og jeg lægger derfor til grund at den indsatte accepterede afgørelsen i disse tilfælde.

Da der ikke foreligger et senere forhørsnotat om samme forseelse i de tilfælde hvor det ikke fremgår at bøden er betalt, går jeg ud fra at den indsatte også accepterede afgørelsen i disse tilfælde. Det gælder således også en sag hvor den indsatte ifølge den underliggende rapport (på det tidspunkt) nægtede at have røget hash – selvom han ifølge rapporten var tydeligt påvirket.

I 4 af bødeforlægssagerne fik den indsatte en bøde på 50 kr. og i de 2 andre sager en bøde på 75 kr.

Alle 3 forhørssager udmundede i en bøde der var på 150 kr. i det ene tilfælde og 100 kr. i de 2 andre tilfælde. I disse 2 tilfælde blev den indsatte også ikendt betinget straffecelle i henholdsvis 3 og 5 dage.

For så vidt angår udfaldet af sagen er der i flere tilfælde henvist til normalreaktionskemaet som arresthuset som nævnt har vedlagt. Der er tale om "Vejledende normal-

reaktioner i disciplinærsager” for arresthusene i Syd- og Sønderjylland og på Fyn som arrestinspektøren har udarbejdet den 1. juli 2008.

Fra sagen om min inspektion af Arresthuset i Assens i 2008 er jeg bekendt med at arrestinspektøren vil indarbejde sanktionen ”betinget” strafcelle i normalreaktionskemaet.

Alle sagerne vedrørte varetægtsarrestanter.

Den indsattes status fremgår udtrykkeligt at bødeforlæggene og af de underliggende rapporter. I ingen af forhørssagerne er der oplysning om den indsattes status, men ud over at det fremgår af den underliggende rapport i 2 af sagerne, kan det udledes af klagevejledningen. Da klagevejledningen i forhørsnotatet i ingen af de 3 forhørssager indeholder oplysning om klagefrist, lægger jeg til grund at også den indsatte i den sag hvor der ikke foreligger en underliggende rapport, var varetægtsarrestant. En af bødeforlægssagerne omfatter i øvrigt samme indsatte, og af bødeforlægget der blev givet 3 dage tidligere, fremgår det udtrykkeligt at den indsatte var varetægtsarrestant.

I sagen om min inspektion den 7. oktober 2008 af Arresthuset i Svendborg har direktoratet oplyst at den indsattes status skal anføres i forhørsmodul i klientsystemet, men at det ikke kan ses af en udskrift af forhørsprotokollen.

Jeg går ud fra at arresthuset angiver den indsattes status i forhørsmodul, og at det også er sket i de konkrete sager.

De 9 sager vedrører forhold der fandt sted i perioden mellem den 15. og 26. juli 2009. En af rapporterne omfatter 2 forhold der fandt sted med 1 uges mellemrum. Rapporterne omfatter 4 indsatte.

5.2. Retsgrundlaget

Reglerne om disciplinærstraf over for afsonere findes i straffuldbyrdslovens kapitel 11 (§§ 67 ff). Efter lovens § 70, stk. 3, og § 72 fastsætter justitsministeren nærmere regler om henholdsvis udståelse af strafcelle og behandlingen af disciplinærsager. Sådanne regler er fastsat i bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørsrelle og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbekendtgørelsen). Direktoratet for Kriminalforsorgen har i tilknytning hertil udstedt en vejledning nr. 70 af 5. juli 2002 om behandling af sager

om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærstrafvejledningen).

For så vidt angår varetægtsarrestanter findes hjemlen til ikendelse af disciplinærstraf i retsplejelovens § 775, stk. 1, men ellers finder reglerne for afsonere i straffuldbyrdesloven og disciplinærstrafbekendtgørelsen tilsvarende anvendelse, jf. varetægtsbekendtgørelsens § 92 og disciplinærbekendtgørelsens § 1, stk. 2. Varetægtsarrestanter kan dog højst ikendes straffe i to uger, jf. retsplejelovens § 775, stk. 1.

En sag om et disciplinært forhold kan føre til at der – ud over (eller i stedet for) ikendelse af disciplinærstraf træffes afgørelse om andre reaktioner, f.eks. udelukkelse fra fællesskab. Der er ikke truffet andre afgørelser i nogen af tilfældene.

I forbindelse med en disciplinærsag kan der træffes afgørelse om konfiskation eller modregning af erstatning, jf. vejledningens pkt. 12. Sager om det behandles efter reglerne om behandlingen af disciplinærsager, jf. samme punkt og §§ 1 og 3 i henholdsvis bekendtgørelse nr. 386 af 17. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner og bekendtgørelse nr. 387 af samme dato om behandlingen af sager om modregning af erstatningsbeløb over for indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Reglerne er dog ikke til hinder for at inddrage genstande med den indsatte samtykke, jf. vejledningens pkt. 15. Der gælder særlige regler i forhold til varetægtsarrestanter, jf. vejledningens pkt. 14 og 17. Der er ikke truffet afgørelse om konfiskation eller modregning af erstatning i nogen tilfælde, men ulovlige effekter er inddraget i forbindelse med konstateringen af den ulovlige besiddelse.

5.3. Betingelser

Straffuldbyrdeslovens § 67 indeholder en opremsning af i hvilke tilfælde en indsat kan ikendes en disciplinærstraf. Det kan ske ved overtrædelse af lovens § 32 (om manglende efterkommelse af personalets anvisninger mv.) (nr. 1), ved udeblivelse, undvigelse eller forsøg herpå (nr. 2), ved tilsidesættelse af beskæftigelsespligten efter § 38, stk. 1 (nr. 3), ved nægtelse af afgivelse af urinprøve efter § 60 a (nr. 4), ved indtagelse af alkohol, euforiserende stoffer eller andre stoffer der er forbudt efter den almindelige lovgivning (nr. 5), ved overtrædelse af straffelovgivningen når overtrædelsen tillige indebærer en selvstændig krænkelse af orden eller sikkerhed i institutionen (nr. 6), ved overtrædelse af regler fastsat af justitsministeren når det i reglerne er bestemt at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf (nr. 7), og ved overtrædelse af regler fastsat af institutionens leder når det i reglerne er bestemt at overtrædelse kan medføre disciplinærstraf (nr. 8).

For så vidt angår regler fastsat af institutionens leder, har jeg som tidligere nævnt modtaget arresthusets husorden af 1. september 2009. Til slut i husordenen er det generelt anført at overtrædelse af reglerne i husordenen kan medføre disciplinære reaktioner.

5.4. Sagsbehandlingsregler

§§ 6, 7 og 8 i disciplinærstrafbekendtgørelsen har følgende indhold:

”§ 6. I disciplinærsager, hvor der alene er tale om at anvende advarsel eller bøde, kan sagen behandles, uden at den indsatte er til stede, hvis overtrædelsen umiddelbart har kunnet konstateres, eller hvis sagens omstændigheder i øvrigt må anses for fuldt klarlagt. Det er endvidere en forudsætning for at behandle sagen, uden at den indsatte er til stede, at den pågældende ikke ønsker at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Den indsatte skal skriftligt underrettes om,

- 1) hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og
- 2) at de pågældende har adgang til at udtale sig i sagen.

§ 7. I andre disciplinærsager skal den indsatte gøres bekendt med, hvad der er indberettet, og i hovedtræk orienteres om, hvad der måtte være fremkommet under eventuelle afhøringer. Den indsatte skal have adgang til at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Afgørelsen skal træffes, mens den indsatte er til stede.

Stk. 3. Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte.

Stk. 4. Ved forhørets begyndelse skal den indsatte orienteres om sine rettigheder i forbindelse med sagens behandling, herunder

- 1) retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre, jf. forvaltningslovens § 8,
- 2) retten til aktindsigt i de dokumenter, der ligger til grund for forhøret, jf. forvaltningslovens kapitel 4,
- 3) retten til at udtale sig, før der træffes afgørelse, og at dette ikke medfører nogen pligt for den indsatte til at udtale sig,
- 4) retten til ikke at godkende gengivelsen af sin forklaring, jf. § 8, stk. 5, 5. pkt., og
- 5) retten til efter anmodning at få udleveret en kopi af det i medfør af § 8 udarbejdede notat, jf. § 9.

Stk. 5. Hvis den indsatte ikke ønsker at være til stede, kan disciplinærsagen gennemføres uden den pågældendes tilstedeværelse. § 6, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

§ 8. Der skal gøres notat om disciplinærsagens behandling i en særlig protokol.

Stk. 2. Notatet skal indeholde

- 1) en gengivelse af, hvad der er indberettet,
- 2) oplysning om, hvilke bestemmelser der er overtrådt,
- 3) oplysning om afgørelsen,
- 4) oplysning om dato og klokkeslæt for, hvornår afgørelsen er med delt den indsatte,
- 5) oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren, og
- 6) oplysning om, hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdslovens § 111, stk. 2.

Stk. 3. Hvis der er tale om en afgørelse, der er omfattet af straffuldbyrdslovens § 112, skal notatet desuden indeholde oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten til prøvelse.

Stk. 4. Ved behandling af disciplinærsager efter § 6 skal det udover det i stk. 2 nævnte fremgå af notatet, at den indsatte skriftligt er underrettet om, hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og at den pågældende har adgang til at udtale sig, jf. § 6, stk. 2.

Stk. 5. Ved behandling af disciplinærsager efter § 7 skal notatet udover det i stk. 2 nævnte indeholde en gengivelse af de afgivne forklaringer, som skal protokolles, mens den, der afgiver forklaring, er til stede. Notatet skal endvidere indeholde nærmere oplysning om, på hvilket grundlag afgørelsen er truffet. Videre skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre og i retten til aktindsigt, jf. § 7, stk. 4, nr. 1 og 2. Endelig skal notatet indeholde en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24. Notatet skal søges affattet sådan, at det kan godkendes af den pågældende. Det skal fremgå af notatet, om den indsatte har godkendt det. Hvis den indsatte ikke har ønsket at være til stede under forhøret, skal dette endvidere fremgå af notatet.”

5.5. Begrundelse og notatpligt

Begrundelsen skal, som det fremgår ovenfor, bl.a. indeholde en angivelse af de bestemmelser der anses for overtrådt, og en præcis angivelse af hjemlen for den reaktion som disciplinærsagen resulterer i.

Bestemmelserne i straffuldbyrdslovens § 67, nr. 2 og 5, indeholder både et gerningsindhold der kan overtrædes, og hjemmelsgrundlaget for ikendelse af disciplinær-

straf herfor. De øvrige bestemmelser i straffuldbyrdelseslovens § 67 indeholder kun hjemmelsgrundlaget for ikendelse af disciplinærstraf. Der skal derfor i disse tilfælde også henvises til den bestemmelse der anses for overtrådt.

I 1 af bødeforlægssagerne fremgår det af den underliggende rapport der er gengivet i forlægget, at der ved undersøgelse af den indsatte celler med hundefører blev fundet en tilvirket bonflaske og en hashblanding. Den indsatte blev også personundersøgt, men denne undersøgelse gav ikke anledning til bemærkninger.

I forlægget blev den indsatte sigtet for overtrædelse af straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 5 om "indtagelse" af ulovlige stoffer. Bødeforlægget var på 50 kr. som ifølge normalreaktionsskemaet også er normalreaktionen ved indtagelse af hash, mens normalreaktionen ved besiddelse af hash mellem 0 og 3 gram er 75 kr., og ved besiddelse af rygeredskaber er 50 kr. (første gang).

Da sagen ud fra notatets gengivelse af de faktiske omstændigheder (alene) omhandler besiddelse af ulovlige stoffer og effekter – og ikke (også) indtagelse af stoffer –, beder jeg arresthuset om at oplyse hvorfor der er henvist til § 67, nr. 5, og ikke § 67, stk. 6, jf. § 1, stk. 3, i lov om euforiserende stoffer (for så vidt angår fundet af hashen) og § 67, nr. 7, jf. genstandsbekendtgørelsens § 35, stk. 2 og § 2, stk. 1, nr. 2 (for så vidt angår bonflasken).

Da jeg ud fra retningslinjerne i normalreaktionsskemaet må lægge til grund at et (eventuelt) forkert valg af retsgrundlag ikke har (haft) betydning for udmålingen af disciplinærstraffen i det konkrete tilfælde, foretager jeg mig i øvrigt ikke mere vedrørende dette forhold.

I disciplinærstrafvejledningens pkt. 10 er der fastsat yderligere krav til indholdet af den protokol der skal udfærdiges efter bekendtgørelsens § 8, stk. 1. Selv om pkt. 10 findes i et afsnit med overskriften "Forhørsprotokol", gælder de krav der fremgår af dette afsnit, også for sager der behandles efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6. Jeg henviser til opfølgingsrapport nr. 1 i sagen om min inspektion i oktober 2001 af Arresthuset i Slagelse. Dog er der ikke længere (hverken for forhørs-sager eller forlægs-sager) krav om en papirbaseret protokol, jf. pkt. 5.9.

5.6. Forhørsvidner

Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 3.

Den der har indberettet det disciplinære forhold, og andre der har været involveret i forholdet, må ifølge vejledningens pkt. 8 ikke overvære forhøret. Er der ikke andre personalemedlemmer til stede, bør forhøret udsættes, medmindre den indsatte ønsker forhøret gennemført, eller særlige omstændigheder taler imod at udsætte forhøret.

I et enkelt af de 3 forhørstilfælde som er 1 af de 2 tilfælde hvor der foreligger en underliggende rapport, fremgår det at den funktionær der indberettede forholdet, også fungerede som vidne under forhøret. Der er ikke notat om baggrunden for det.

Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på at den der har indberettet det disciplinære forhold, og andre der har været involveret i forholdet, normalt ikke må overvære forhøret, jf. vejledningens pkt. 8.

5.7. Politianmeldelse

Den 1. juli 2004 trådte lov nr. 445 af 9. juni 2004 om ændring af lov om euforiserende stoffer og straffuldbyrdsloven i kraft. Ved denne ændringslov skete der bl.a. en skærpelse af sanktionerne for besiddelse af ulovlige euforiserende stoffer mv. Direktoratet for Kriminalforsorgen udsendte den 28. juli 2004 en skrivelse (nr. 69) til kriminalforsorgens institutioner om denne lovændring. Det er heri anført at det i bemærkningerne til lovforslaget (Folketingstidende 2003/2004, lovforslag L 175) er forudsat at der fremover skal ske anmeldelse til politiet af ethvert fund af euforiserende stoffer, herunder hash. Som tidligere skal der også tages stilling til en eventuel disciplinær reaktion.

Det er ikke i arresthusets husorden nævnt at der ved besiddelse af euforiserende stoffer vil blive indgivet politianmeldelse uanset mængde. Af normalreaktionsskemaet fremgår det imidlertid at der ved ethvert fund af euforiserende stoffer, herunder hash, skal ske politianmeldelse, og at stofferne skal inddrages og overdrages til politiet med henblik på konfiskation hos politiet.

I sagen om min inspektion af Arresthuset i Assens i 2008 oplyste arrestinspektøren at arresthuset destruerer hashblandinger, mens hashklumper i alle tilfælde overdrages til politiet. Under henvisning til ovennævnte skrivelse af 28. april 2004 gjorde direktoratet

arrestinspektøren opmærksom på at ethvert fund af euforiserende stoffer, herunder hashblandinger, bør overdrages til politiet sammen med politianmeldelsen.

Når der indgives politianmeldelse, skal politiet orienteres om udfaldet af disciplinærsagen, jf. vejledningens pkt. 11, 3. afsnit. Den indsatte skal desuden orienteres om politianmeldelsen, og der skal gøres notat om det, enten i den indsattes personjournal eller i den særlige protokol, jf. pkt. 11, 5. afsnit, i disciplinærstrafvejledningen.

Der er ikke i de konkrete sager hvor der blev fundet hash, oplysning om at der er indgivet politianmeldelse. Det drejer sig om 3 sager der har allokeringensnumrene 26, 28/29 og 30, og der var tale om henholdsvis en hashblanding, 2 hashklumper på i alt ca. 1,2 gram og hashmix.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om der i disse sager blev indgivet politianmeldelse. Hvis det er tilfældet, beder jeg også om at få oplyst om politiet i den forbindelse blev orienteret om udfaldet af disciplinærsagen, jf. pkt. 11, 3. afsnit, i disciplinærstrafvejledningen, om den indsatte blev orienteret, og om der i så fald er gjort notat om orienteringen af den indsatte i den indsattes personjournal.

5.8. Kompetence

Institutionens leder eller den der bemyndiges hertil, har kompetencen til at ikende en indsat disciplinærstraf, jf. straffuldbyrdslovens § 67.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i en vejledning (nr. 11991 af 29. juni 2001) fastsat nærmere om regler om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner. Af vejledningens punkt 10 fremgår det bl.a. at de lokale kompetenceforhold og arbejdsgange bør være fastsat udtrykkeligt i lokale regler i de tilfælde hvor kompetencen er henlagt til institutionens leder eller den der bemyndiges dertil.

Det fremgår også af vejledningen at de lokale regler bør indeholde nogle arbejdsgange som gør det muligt for institutionens leder effektivt at udøve sine styrings- og instruktionsbeføjelser. I pkt. 7 er det endvidere anført at institutionens ledelse ved delegation af kompetencen bør inddrages under behandlingen af en sag hvis den konkrete sag giver anledning til særlig tvivl. Det kan f.eks. være i tilfælde af tvivl om hvad der kan anses for bevist, eller om hvilke bestemmelser der kan anses for overtrådt, jf. også disciplinærstrafvejledningens pkt. 2.

Blandt det materiale som jeg har modtaget, er der ikke interne kompetenceregler, men i sagen om min inspektion i 2008 af Arresthuset i Assens har jeg med direktoratets udtalelse af 30. marts 2010 modtaget "Delegationsregler for arresthusene i Syd- og Sønderjylland og Fyn" som arrestinspektøren har fastsat. Reglerne har været gældende siden 1. april 2008.

Det fremgår af reglerne at kompetencen til at træffe afgørelse i disciplinærstrafsager er delegeret til arrestforvarerne der ikke uden arrestinspektørens samtykke kan delegerede denne kompetence videre. I tilfælde af arrestforvarerens fravær har overvagtimesteren kompetencen.

Arrestforvareren eller overvagtimesteren har truffet afgørelse i 6 tilfælde, mens 3 af bødeforlæggene er udfærdiget af en fængselsfunktionær. Det drejer sig om allokeringsnumrene 24, 25 og 27.

Jeg beder om at få oplyst om de pågældende funktionærer havde kompetence til at behandle disse sager.

Det fremgår udtrykkeligt af delegationsreglerne at sager der giver anledning til særlig tvivl, f.eks. med hensyn til regelanvendelse, bevisvurdering eller afgørelsens hensigtsmæssighed, skal forelægges arrestinspektøren inden der træffes afgørelse. Det er i delegationsreglerne også nævnt at arrestinspektørens tilsyn er skærpet som følge af at der i vidt omfang er sket delegation af afgørelseskompetencen.

I sagen om inspektionen i 2008 af Arresthuset i Assens har arrestinspektøren oplyst at arrestinspektøren ifølge resultatkontrakten for 2010 mellem områdets arresthuse og direktoratet er forpligtet til at foretage stikprøvevis kontrol af brugen af forhørsprotokolten og normalreaktionsskemaet i områdets arresthuse.

I sagen om inspektionen dagen før af Arresthuset i Svendborg har arrestinspektøren oplyst at det er hensigten at der 2 gange om året foretages gennemgang af disciplinærsager mv. i arresthusene i Syd- og Sønderjylland samt på Fyn. Ved første gennemgang af sagerne vil der blive set på de sager der er oprettet i løbet af kalenderåret, dog som udgangspunkt højst 10 sager i hver kategori. Der vil i forbindelse med gennemgangen blive lavet et notat med de bemærkninger hver enkelt sag har givet anledning til. Herefter vil der blive afholdt et møde med sagsbehandlerne (arrestforvarere og overvagtimestre) hvor bemærkningerne vil blive gennemgået og drøftet. Arresthuset vil modtage en kopi af notaterne.

Under inspektionerne i oktober 2009 blev det oplyst at arrestinspektøren var i færd med en undersøgelse af området for anvendelse af disciplinærstraf.

Jeg beder om oplysninger om resultatet af denne undersøgelse for så vidt angår Arresthuset i Sønderborg.

5.9. Protokollen

Som det fremgår af bekendtgørelsens § 8, stk. 1, skal der gøres notat om disciplinærsagens behandling i en "særlig protokol". Nærmere regler herom findes i vejledningens pkt. 10.

Direktoratet har i sin udtalelse af 30. marts 2010 i sagen om min inspektion i oktober 2008 af Arresthuset i Assens oplyst at direktoratet i skrivelse af 6. november 2007 meddelte institutionerne at direktoratet nu anser den sikkerhed der er forbundet med den "elektroniske protokol" for at være tilfredsstillende og formentlig endda at overstige sikkerheden ved en papirprotokol. Direktoratet har derfor besluttet at kravet om en protokol i bekendtgørelsens § 8 anses for opfyldt ved den elektroniske registrering af bødeforlæg og forhør, og at kravet om at føre protokol i papirform som følge heraf er bortfaldet.

De bødeforlæg og forhørsnotater som jeg har modtaget, er kopier af udskrifter fra klientsystemets moduler der er printet ud i forbindelse med sagens behandling. De fleste af notaterne er forsynet med underskrifter og i nogle tilfælde også med stempel og påtegninger. Notaterne er skrevet ud i tidsmæssig forbindelse med udstedelsen af bødeforlægget eller afholdelsen af forhøret, dog er det ekstra bødeforlæg i en af sagerne og den annullerede forhørsrapport udskrevet efter min anmodning om udlevering af rapporter. Jeg går derfor ud fra at arresthuset også (fortsat) opbevarer en kopi af notaterne.

Opfølgning

Jeg beder om at arresthuset og arrestinspektøren sender de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg også beder om en udtalelse.

Underretning

Denne rapport sendes til Arresthuset i Sønderborg, Arrestinspektøren for Syd- og Sønderjylland og Fyn, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Lenart Frandsen
Inspektionschef
